

Azyl a migrace

Seminář pro soudce správních soudů a
jejich asistenty

Úvod

- Vyhoštění a zásada *non-refoulement*
- Vyhoštění a ochrana soukromého a rodinného života
- Právo na svobodu pohybu
- Zajištění
- Aktuální otázky

➤ Vyhoštění a zásada *non-refoulement*

Zásada *non-refoulement*

Článek 3 Úmluvy

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.

Zásada:

Smluvní strana nesmí vyhostit cizince do země, pokud existují závažné důvody se domnívat, že by mu zde hrozilo skutečné nebezpečí špatného zacházení, které by bylo v rozporu s článkem 3 Úmluvy. V takovém případě z článku 3 vyplývá povinnost státu cizince do takové země nenavrátit.

Zásada *non-refoulement*

Skutečné nebezpečí

- Obecná situace v zemi původu
- Individuální okolnosti stěžovatele
- Sdílené důkazní břemeno

Špatné zacházení

- Minimální stupeň závažnosti
- Okolnosti konkrétního případu

Povinnost důkladného přezkumu

- Procesní povinnost důkladně posoudit riziko špatného zacházení
- Soud zkoumá, zda existují záruky, které chrání cizince před svévolným přímým nebo nepřímým navrácením do země, ze které uprchl

Absolutní povaha

- *Ex nunc* přezkum
- Nelze vyvažovat zájmy

Zásada *non-refoulement*

Shrnutí základních zásad:

- **J. K. a ostatní proti Švédsku**

- č. 59166/12, rozsudek velkého senátu Soudu ze dne 23. srpna 2016, §§ 77–105

- **F. G. a ostatní proti Švédsku**

- č. 43611/11, rozsudek velkého senátu ze dne 23. března 2016, § 111–127

- **M.K. a ostatní proti Polsku**

- č. 40503/17, rozsudek ze dne 23. července 2020

S. H. proti Maltě, 20. 12. 2022

Azylová žádost žadatele původem z Bangladéše, který označen za bezpečnou zemi původu, nebyla vzhledem k jeho postavení novináře v rámci zrychleného řízení podrobena dostatečnému individuálnímu přezkumu

Význam:

— Procesní povinnost důkladného posouzení

- tvrzení ohledně nebezpečí posouzeno nezávisle, důkladně, s náležitou rychlostí a osoba má mít přístup k oprávněnému prostředku s automatickým odkladným účinkem + přístup k právní pomoci, tlumočení a informacím o azylovém řízení

— Bezpečná země původu a individuální okolnosti

— Popis skutečností, věrohodnost tvrzení, posouzení důkazů

- Nesrovnalosti tvrzené vládou povrchní – tvrzení, že je novinář doloženo kopií průkazu a novinových článků
- ESLP: vnitrostátní orgány neměly zjevně vážné důvody pro zpochybnění pravdivosti tvrzení stěžovatele, že je novinářem pronásledovaný režimem ve své zemi

— Zrychlené řízení a šablonovité rozhodnutí

Porušení čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy bez nového posouzení

A. M. A. proti Nizozemsku, 24. 10. 2023

Žadatel o azyl původem z Bahrajnu – opakovaná žádost a last-minute posouzení

Odmítnuto s odůvodněním, že se jedná o snahu oddálit vycestování

Význam:

— Opakovaná žádost a nové skutečnosti

- Bez odkladného účinků pokud nejsou doloženy nové skutečnosti
- Tvrzení, že žadatel politicky aktivní – dle státu nedostatečně podloženo

— ESLP

- Neuvěřil, že by se stěžovatel snažil pouze oddálit vycestování – skutečná snaha doložit nové důkazy
- Nové skutečnosti - stěžovatel dodal dokumenty v arabštině zachycující informace z výsledku bahrajnské prokuratury, kde o něm někdo reportoval
- vnitrostátní orgány ale nový důkaz neposoudily, pouze sdělily, že se jedná o nepřeložené kopie

Porušení procesních závazků plynoucích z článku 3 Úmluvy

§ 69: „Lastly, the Court acknowledges the need to ease the strain of the number of asylum applications received and in particular to find a way to deal with repetitive and/or clearly abusive or manifestly ill-founded applications for asylum, especially applications that are submitted immediately before a scheduled removal. However, given the absolute character of Article 3 of the Convention, such difficulties cannot release a State from its obligations under that provision.“

§ 78: „...By bluntly concluding that no probative value could be attached to these documents for the reasons set out in paragraph 77 above, without any prior assessment of their potential relevance in the light of all the other information regarding the individual situation of the applicant and of the general situation in Bahrain, the competent authorities took too narrow an approach, which cannot be regarded as ensuring the careful and rigorous examination expected of them“

A. A. proti Švédsku, 13. 7. 2023

Vyhoštění do Libye a tamní obecná situace

Význam:

— Obecná situace v zemi původu vs. Individuální okolnosti

- Aktuální situace v Libyi nedosahuje úrovně obecného nebezpečí, které by zakazovalo vyhošťovat do daného území bez individuálních znaků – *ex nunc* přezkum
- Individuální okolnosti – tvrzení dle státu nevěrohodná

— Posouzení Soudem:

- „*the domestic authorities' conclusions...were reached following a thorough examination containing rational grounds that [the Court] has no reason to doubt or depart from*„

Úkol:

Vyhledejte rozsudek z roku 2022, kde ESLP posuzoval možnost vyhoštění do Pákistánu žadatele o azyl, který tvrdil, že konvertoval ke křesťanství

Tip na vyhledávání rozsudků k vyhoštění dle cílové země

Kde hledat?

— <https://hudoc.echr.coe.int/>

— <https://ks.echr.coe.int/>

— <http://eslp.justice.cz/>

Vyhoštění a ochrana soukromého a rodinného života

Vyhoštění a článek 8 Úmluvy

Článek 8 Úmluvy

Každý má právo na respektování soukromého a rodinného života

Zásada:

Úmluva nezaručuje cizinci právo usadit se v určité zemi. Smluvní strany proto mohou rozhodnout o vyhoštění a případně zakázat další pobyt legálně pobývajícího cizince, tj. usazeného migranta, ze svého území, nesmí tak však činit svévolně, neboť vyhoštěním může dojít k zásahu do práv chráněných článkem 8 Úmluvy.

Vyhoštění a článek 8 Úmluvy

— 5-ti stupňový test

- Rodinný nebo soukromý život, zásah, zákonnost
- Legitimní cíl (sledování „hospodářského blahobytu země“/ „předcházení nepokojům a zločinnosti“)
- Nezbytnost v demokratické společnosti / přiměřenost

— Relevantní faktory

- Ve věci *Úner proti Nizozemí* (č. 46410/99, rozsudek velkého senátu ze dne 18. října 2006, § 54–60) Soud formuloval kritéria, která je nezbytné zohlednit pro posouzení, zda byla dodržena spravedlivá rovnováha mezi zájmy státu a zájmy jednotlivce na ochraně jeho soukromého a/nebo rodinného života
- DALŠÍ KRITÉRIA?

— Dlouhodobě usazený migrant

- potřeba velmi vážných důvodů pro vyhoštění (*Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2008, § 75)

— Procedurální závazek – Účinná ochrana?

- povinnost, aby vnitrostátní soudy dostatečně podrobně odůvodnily svá rozhodnutí ve světle kritérií plynoucích z judikatury Soudu (*El Ghatet proti Švýcarsku*, č. 56971/10, rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, § 47).

Účinnost procedurálního přístupu

Porušení článku 8

Noorzae proti Dánsku (Afghánistán)

- Dlouhodobě usazený migrant
- TČ v dospělosti: krádež , vandalismus, držení omamných látek
- Nedostatek předchozích odsouzení, trest odnětí svobody pouze 1 rok, bez varování o možnosti vyhoštění
- Trest vyhoštění a 12 let zákaz návratu

Sharifi proti Dánsku (Afghánistán)

- Dlouhodobě usazený migrant, těhotná přítelkyně
- TČ v dospělosti: držení omamných látek, držení zbraně jen jako mladiství, kokain
- 2, 5 let odnětí svobody, bez varování
- Trest vyhoštění a 12 let zákaz návratu

Neporušení článku 8

Goma proti Dánsku (DRC)

- Dlouhodobě usazený migrant
- Závažná TČ v dospělosti: loupež, znásilnění
- Již odložený trest vyhoštění
- Trest vyhoštění s trvalým zákazem návratu

Al Masudi proti Dánsku (Irák)

- Dlouhodobě usazený migrant, dítě v Dánsku
- Závažná TČ v dospělosti: drogová činnost, násilná činnost, držení zbraní
- Již odložený trest vyhoštění
- Trest vyhoštění s trvalým zákazem návratu

Právo na svobodu pohybu

Právo na svobodu pohybu

Článek 2 Protokolu č. 4, odstavec 2

Každý může svobodně opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní.

Možnost omezení:

Žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

L. B. proti Litvě, 13. 6. 2022

Svoboda opustit území - Formalistické odmítnutí opětovného vydání cizineckého pasu

Význam:

— Odmítnutí vydání cestovního pasu cizinci s trvalým pobytem z Čečenska

- Stěžovatel měl původně doplňkovou ochranu – následně přešel na trvalý pobyt
- Pas od ruských úřadů v Litvě si nechtěl vyžádat z důvodu svých obav
- Nebyl zájem na omezení možnosti jeho vycestování
- Dle litevských orgánů však neprokázal individuální obavy z pronásledování

— ESLP – 5-ti stupňový test

- Možnost cestování i mimo EU/Schengen – dítě v UK – zásah
- Nevyjádřil se k legitimnímu cíli, ale shledal nepřiměřenost
- Neprovedení vyvážení dotčených zájmů a posouzení přiměřenosti opatření ve světle individuální situace stěžovatele
- Nezkoumání situace v zemi původu a zda je ze strany Čečenců v praxi možné získat ruský pas

Porušení čl. 2 Protokolu č. 4 k Úmluvě

Zajištění (čl. 3 a 5 Úmluvy)

Minasian a ostatní proti Moldavsku, 17. 1. 2022

Zajištění matky se třemi nezletilými dětmi (i 14 let) po dobu dvou měsíců

Význam:

- **Možné zajištění nezletilých jen jako krajní opatření**
 - Vnitrostátní orgány argumentovaly rizikem útěku
- **Absence zákonného podkladu**
 - rozhodnutí se nevztahovalo k dětem ale k matce
 - Pouze zmíněny jako doprovod
- **Absence posouzení ve vztahu k dětem**
 - Faktické zajištění nezletilých dětí
 - Neposouzení, zda nebyly účinné jiné alternativy – nepřesunutí ani po podání žádosti o azyl
 - Neposouzení vhodnosti podmínek – absence psychologa a rekreačních aktivit
- **Bez možnosti napadnout zákonnost rozhodnutí o zajištění ze strany dětí**
 - I přes napadení a zkrácení doby zajištění z 90 na 60 dní
 - Děti nebyly zmíněny

Porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy

M.H. a ostatní proti Chorvatsku, 18. 11. 2021

Zajištění nezletilých dětí v imigrační detenci po dobu 2 měsíců – článek 3 Úmluvy

Rozsudek:

- Celkem 11 dětí, dvě 15 let, jedna dívka 17 let a držena pouze 25 dní
- Dva měsíce
- Zařízení pro dospělé
 - Ale vyhovující materiální podmínky
 - Nicméně vězeňské prvky jako mříže a policisti v uniformách
- Bez psychosociální podpory a volnočasových aktivit
- ESLP posuzuje: věk dětí, délku zajištění a podmínky v zařízení

Proti ČR vedeno řízení před Výborem pro práva dítěte - Zajištění rodiny s dětmi ve věku 10-11 a 17-18let v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá–Jezové po dobu 34 dní

Porušení článku 3 Úmluvy

Aktuální otázky

Komissarov proti ČR, 3. 2. 2022

Souběh extradičního a azylového řízení a délka extradiční vazby - Porušení práva na osobní svobodu dle čl. 5 odst. 1 písm. f) z důvodu překročení lhůt v azylovém řízení

Výkon rozsudku :

— **Postup Ministerstva vnitra dle § 27 odst. 7 ZoA**

- Nově 90 dní

— **Postup správních soudů dle § 32 odst. 4 ZoA**

- 60 dní
- Potřeba včasné identifikace
- Zavedení nové spisové značky ze strany Ministerstva vnitra se značkou “EX“

— **Reakce trestních soudů rozhodujících o dalším trvání vazby**

- Povinnost zdůvodnění
- Komunikace mezi orgány
- Případně nutnost propuštění

Darboe a Camara proti Itálii, 21. 7. 2022

Určování věku migrantů na hranici zletilosti

Význam:

— Pozitivní povinnost státu na poli čl. 8 Úmluvy

— Procedurální záruky

- Presumpce nezletilosti
- Právo na informace
- Ustanovení opatrovníka nebo právního zástupce
- Uvedení odchylky u lékařských vyšetření

— *A. R. a ostatní proti ČR* - zastaveno + nález ÚS 482/21

— *A.D. proti Maltě, 17. 10. 2023*

- Podmínky zajištění ve vztahu ke zranitelné osobě
- Určování věku – presumpce nezletilosti až do pravomocného rozhodnutí

Děkuji za pozornost

Kateřina Radová

kradova@msp.justice.cz

